

ÜMMETİN BOZULDUĞU ZAMAN*...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler!

Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun...

Bugün bir arkadaşım, Medine-i Münevvere'de bana güzel bir hadis kitabı hediye eyledi. Büyük bir alimin yazdığı bir hadis kitabı. Ben oradan (*Sevâbü'l-ameli's-sâlihe inde fesâdi'z-zaman*) “Zamanın bozulduğu sırada iyi ibadet, kulluk, amel-i sâlih işlemenin mükâfatı” diye, bir bölümü size okumak istiyorum. Üç hadis-i şerif okumak istiyorum.

Tabii, zaman Allah'ın yarattığı bir varlık. Onun bozulmasından maksat, yâni *fesâdü'z-zaman*'dan maksat; o zaman içinde yaşayan insanların dindarlıklarının bozulması, davranışlarının bozulması demek. Yoksa zamanda bir şey yok. Zaman fesada uğradı demek, o zamanda yaşayan insanlar kötü oldular mânâsına...

İşte böyle, insanların iyi olmaları gerektiği halde, iyi olmayıp da kötü oldukları zamanlar amel-i sâlih işlemenin, yâni Allah'ın sevdiği güzel işler yapmanın sevabını anlatan hadis-i şerifler olacak bunlar.

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

a. Fitne Zamanında Güzel Kulluk

Birincisi Ma'kıl ibn-i Yesâr RA'dan rivayet olunmuş ki, Rasûlüllah SAS şöyle buyurmuşlar:¹

الْعِبَادَةُ فِي الْمَرْجِ كَهَجْرَةِ إِلَيَّ

(م.ت. عن معقل بن يسار)

(*El-ibâdetü fi'l-herci kehicretin ileyye*) “Herc zamanında ibadet, bana hicret gibidir.” Aynı kelimelerle tercümeyi böyle bir çerçeve olarak yapayım, ondan sonra açıklamasını yapmaya çalışırım.

Bu hadis-i şerifi Müslim rivayet eylemiş. İmam Müslim hadis alimi, *Sahîh-i Müslim*'in yazarı.

Herc, *re* harfi sükûnlu olarak, yâni *herce* değil, *herc*... *Herc*, ihtilaf ve kıtal demek... Yâni, karışıklık ve birbirine aykırı hareket etme mânâsına geliyor. Herc ü merc diye de Türkçe'de az çok tanıdığımız bir kelime.

(*El-ibâdetü fi'l-herci*) “Böyle dini duyguların, dindarâne yaşantının, ilmin irfanın, hatta toplumun örfünün, adetin karıştığı ve fitnelerin zuhur ettiği bir zamanda Allah'a güzel ibadet etmek, kulluğu güzel yapmak, (*kehicretin ileyye*) bana hicret etmek gibidir.” diyor Peygamber Efendimiz.

¹ Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2268, no:2948; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.489, no:2201; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1319, no:3985; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIII, s.289, no:5957; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.126, no:932; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XX, s.212, no:488; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.153, no:402; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VII, s.341; Tahavî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.XIII, s.203, no:5230; Buhârî, *Târih-i Kebîr*, c.VI, s.351, no:2605; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.369, no:1852; Ma'kıl ibn-i Yesâr RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.186, no:30890; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XIV, s.344, no:14439.

Peygamber SAS Efendimiz hâl-i hayatındayken, Mekke-i Mükerrreme'den Medine-i Münevvere'ye hicret oldu. Kendisi hicret ettikten sonra, müslümanların onun etrafında toplanması için hicret etmeleri ayet-i kerimelerde emrolundu müslümanlara. Böyle hicret etmeyip de kâfirlerin, müşriklerin sultanı, baskısı altında duranların, eğer kendileri güzel amel işleyememişlerse sorumlu olacakları, hicret edip ibadeti güzel yapabilecekleri yere gitmeleri tavsiye ediliyordu.

Mekke-i Mükerrreme fetholunduktan sonra da, Peygamber SAS Efendimiz:

“—Artık hicret yoktur. Bundan sonra madde hicreti, yâni bir şehri bırakıp bir başka yere göç etmek yoktur.² Bundan sonra hicret, mânevî

² Buhârî, *Sahîh*, c.III, s.1025, no:2631; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.148, no:1590; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.226, no:1991; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.312, no:2512; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.IV, s.349, no:3050; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.X, s.452, no:4592; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.X, s.339, no:10844; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.407, no:36930; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.41, no:844; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Buhârî, *Sahîh*, c.III, s.1416, no:3686; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.III, s.1488, no:1864; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XI, s.209, no:4867; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VIII, s.362, no:4952; ; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.408, no:36932; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IX, s.17, no:17554; Hz. Aişe RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.22, no:11183; Hâkim, *Müstedrek*, c.II, s.282, no:3017; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.84, no:601; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.407, no:36929; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IV, s.384; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.42, no:845; İbn-i Abdi'l-Ber, *el-İstîâb*, c.I, s.3; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.243, no:1767; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.VII, s.464, no:13899; Heysemî, *Müsnedü'l-Hâris*, c.I, s.439, no:357; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.II, s.447; Câbir ibn-i Abdillâh RA'dan.

Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.V, s.309, no:9712; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XVI, s.931, nq:46250.

mânâsıyla kötülüklerden, günahlardan hicret etmek, onları bırakıp iyi şeylere yönelmek olarak kalmıştır.³Maddi olarak hicret yoktur. Çünkü, ne de olsa bir kere küfrün kalesi de böylece müslümanların eline geçmiş oldu.” diye buyurmuştur.

Tabii, tarih boyunca müslümanların İslâm'ın ilk çıktığı zamandaki sıkıntılarına benzer, hatta daha şiddetli sıkıntılara uğradıkları zamanlar da olmuştur. Her devirde oluyor. Tarihin bazı zamanlarında olmuş. O zaman, sıkıntılı zamanlarda, insanın Allah'a kulluğu güzel yapabilmesi için, Allah'a güzel kulluk yapılmasının engellendiği, baskı altında olduğu yerden güzel tarafa hicret etmesi yine olur.

Hatta bizim ülkemizde de Bulgaristan'dan, Yugoslavya'dan gelen kimselere muhacir deniliyor. Çünkü oralarda artık İslâmî yaşamı zorlaşıyor, idari baskılar artıyor, ibadetler engelleniyor, günahları işlemeleri için zorlanıyorlar. Onun için onlar da, “Bizim için önemli olan ahireti, Allah'ın rızasını kazanmaktır.” diye ülkemize geliyorlar, muhacir oluyorlar.

³ Buhârî, *Sahîh*, c.I, s.13, no:10; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.6, no:2481; Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.105, no:4996; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.163, no:6515; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.467, no:230; Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.391, no:1144; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.56, no:3598; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.I, s.280, no:460; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.499, no:11122; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.187, no:20544; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.214, no:8701; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IV, s.333; Hamîdî, *Müsned*, c.II, s.271, no:595; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.138, no:181; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XI, s.270, no:6034; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXI, s.271; Abdullah ibn-i Amr RA'dan. *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1301, no:2304.

Demek ki, bizim yaşadığımız zamanda da olmuş bir olay hicret etmek... Tabii Peygamber Efendimiz'in zamanını düşünün! Gözünüzü yumun ve Peygamber Efendimiz'in bulunduğu şehre gitmeyi düşünün! Oraya hicret etmeyi, Efendimiz'in yanında yer almayı, etrafında halkalanmayı düşünün! Ne kadar güzel bir şey olduğunu düşünün... Buna benzetiyor Peygamber Efendimiz. Böyle fitneli, karışık zamanda, karışıkların çok olduğu zamanda, kulluğu güzel yapmanın, Peygamber Efendimiz'e hicret etmek gibi güzel, sevaplı bir şey olduğunu beyan buyuruyor.

O halde, bu hadis-i şeriften benim çıkarttığım şu oluyor: Demek ki, hayat bir imtihan olduğu için, müslümanların başına sıkıntılar gelebilir. İşte Keşmir, işte Balkanlar, işte Kafkasya, işte Kosova, işte Bosna, işte daha başka diyarlar... Sıkıntılar olabiliyor. Ama sıkıntı ne kadar büyük olursa olsun, müslümanın Cenâb-ı Hakk'a kulluğunu güzel yapması, gevşememesi lâzım!

Çünkü hayat bir imtihandır. Belki sonunda, alın yazısında şehidlik vardır. İmtihanın nasıl bir şekilde geçeceğini insan bilemez. Bazı yazılar yazılmıştır. "Sıkıntı olabilir ama sıkıntı zamanında dahi, baskı zamanında dahi İslâm'a sımsıkı sarılmak, ibadetini yapmak, Cenâb-ı Hakk'ın sevdiği sevaplı işleri işlemek; Cenâb-ı Hakk'ın yasakladığı günahlı işlerden kaçınmak, bozulmuş topluma uymamak; bozuk toplumun içinde iyi bir insan olarak yaşamak, Peygamber Efendimiz'e hicret etmek gibi sevaptır." diye

Efendimiz söylemiş. Allah-u Teâlâ Hazretleri hepimizi imandan ve İslâm'da, dinde salâbet-i dîniyye sahibi olmayı, sebat sahibi olmayı nasib eylesin... İmtihanalardan, fırtınalardan, zelzelelerden, çeşitli sıkıntı ve baskılardan dolayı İslâm'a uymayan, imana yakışmayan, mü'mine yakışmayan işleri yapar duruma gelmekten, gevşemekten, bozulmaktan, vazifelerini ihmal eden insan durumuna düşmekten korusun... Kendisine daima, her zaman rızasına uygun ibadet etmeyi nasib eylesin...

Peygamber Efendimiz'in tavsiye buyurduğu ve çok kıymetli bir duadır diye methettiği bir duası var, hep yapıyoruz:⁴

⁴ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.475, no:1522; Neseî, *Sünen*, c.III, s.53, no:1303; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.244, no:22172; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.I, s.369, no:751; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.V, s.364, no:2020; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.407, no:1010; Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.239, no:690; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XX, no:125, no:250; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.99, no:4410; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.32, no:9937; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.241; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.II, s.436, no:1650; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.71, no:120; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *eş-Şükr*, c.I, s.39, no:109; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.XIV, s.284; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.470, no:1914; Muaz ibn-i Cebel RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.299, no:7969; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.677, no:1838; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IX, s.223; Dâra Kutnî, *İlel*, c.X, s.207, no:1977; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.422, no:717; Ebû Hüreyre RA'dan.

Bezzâr, *Müsned*, c.V, s.438, no:2075; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.51, no:29400; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.100, no:4411; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *eş-Şükr*, c.I, s.6, no:4; Muhammed ibn-i Münkedir Rh.A'ten.

Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.V, s.157, no:2600; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.202, no:3457, 3700, 3901; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.270, no:17352,17355; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.211, no:548; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.VI, s.128, no:4856.

اللَّهُمَّ أَعِنَّا عَلَى ذِكْرِكَ وَشُكْرِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ

(*Allàhümme einnâ alâ zikrike, ve şükrike, ve hüsni ibâdetik.*) “Yâ Rabbi seni zikretmekte, ve sana şükretmekte, ve sana güzel kulluk etmekte bize yardım eyle, tevfikini refik eyle!..” diye dua.

Böyle dua edelim! Cenâb-ı Hak bizi öyle eylesin... Zikrini, şükrünü yapan, ibadetini güzel icra eden mü'minlerden eylesin...

b.Sünnete Sarılmanın Karşılığı

Diğer bir hadis-i şerif ki, bu ikinci hadis-i şerif. Taberânî rivayet etmiş. Ebû Hüreyre RA'dan, isnadı kusursuz. Buyuruyor ki Peygamber SAS:⁵

مَنْ تَمَسَّكَ مِنْ سُنَّتِي عِنْدَ فَسَادِ أُمَّتِي فَلَهُ أَجْرُ

شَهِيدٍ

(طس. حل. عن أبي هريرة)

(*Men temesseke min sünnetî inde fesâdi ümmeti*) “Ümmetimin bozulduğu zamanda, kim benim sünnetime sıkı sarılır, tutunur, yapışır, ihyâ eder, uygularsa; (*felehû ecru şehid.*) ona şehid sevabı vardır.”

⁵ Lafız farkıyla: Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.315, no:5414; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.200; Ebû Hüreyre RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.I, s.418, no:800; *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.372, no:1071.

Şimdi tabii şehid olmak, çok yüksek bir rütbeye ermek demek. Çünkü şehidlere Cenâb-ı Hak daha kanının ilk damlası yere damladığı zaman, cennetteki makamını gösteriyor. Cennetlik olacak, ahiretin tehlikelerinden kurtulacak. Şehid olmak çok güzel!

Ama böyle savaşmadan, kanı dökülmeden de Cenâb-ı Hak o sevapları veriyor. Nasıl?.. İşte toplum bozulsa bile, hatta müslümanlar bozulsa bile... Çünkü imanlarının zayıflaması, ibadetleri bırakmaları ve günahlara, şeytana, nefse uymaları dolayısıyla, müslümanların da bozulması bahis konusu olabilir. Allah korusun, Allah etmesin ama, olabiliyor. Olduğunu şu devirde de görüyoruz.

İşte böyle ümmetin bozulduğu bir zamanda, Peygamber SAS Efendimizin sünnetine tutunan, onu tutan, uygulayan kimseye, şehid sevabı veriliyor. Şüphesiz Peygamber Efendimiz, sözleriyle hareketleriyle, davranışlarıyla bizim için en güzel nümûnedir. Bakarak kendimizi ayarlayacağımız en güzel insandır. Tabii, onun sünnetine sarılmak insanı kurtarır; dünya ve ahiret saadetine erdirir.

Bir müslüman için en önemli ilk nasihat, en önde söylenecek şey; Kur'an-ı Kerim'e sarılması; ikincisi de, Peygamber Efendimiz'in sünnetine sarılmasıdır. Çünkü Kur'an-ı Kerim Allah- u Teâlâ Hazretleri'nin kelâmıdır. Peygamber Efendimiz'in sünneti de, Kur'an-ı Kerim'in hayata uygulanışını bize gösteren tatbikatlar demektir.

Onun için, Kur'an ehli olmak istiyorsa bir insan, yâni, "Ben Kur'an'ı seviyorum, Allah'ın kelâmına uyacağım, hayatımı ona göre sürdüreceğim!" diyorsa, mutlaka Peygamber Efendimiz'in sünnet-i seniyyesine sarılması lâzım! Ve bunun dışında kendisi eğer başka zihniyetler ortaya koyuyorsa; o sünnetten ayrı fikirler koyma gibi şeylere bid'at deniyor.

"—Her bid'at dalâlettir ve dalâleti çıkartan kimse cehennemliktir." diye, Peygamber Efendimiz hadis-i şerifte buyuruyor.⁶

أَصْحَابُ الْبِدْعِ كِلَابُ النَّارِ

(أبو حاتم الخزاعي في جزئه عن أبي أمامة)

(*Ashâbü'l-bidei kilâbü'n-nâr*)⁷ "Bid'at ehli cehennemın köpekleridir." diye de bir şiddetli hadis-i şerif var.

Demek ki, müslümanın sünnete sarılmaktan başka kurtuluş yolu yok! Bir tek yol var, tek doğru yol var, o da Peygamber Efendimizin sünnetine sarılmak!..

Hakikaten sevgili izleyiciler ve dinleyiciler, Peygamber Efendimizin sünnetini hadis-i şerif kitaplarında gördüğümüz zaman, okuduğumuz zaman, izlediğimiz zaman, öğrendiğimiz

⁶ Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IX, s.97, no:8521; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Neseî, *Sünen*, c.III, s.188, no:1578; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.143, no:1785; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.550, no:1786; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.189; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

⁷ *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.380, no:1094; RE. 72/5.

zaman, hayatın teferruatlarını bize Peygamber Efendimiz'in ne kadar güzel öğrettiğini görüyoruz.

Peygamber Efendimiz'in sünnetine sarılan müslüman, Pakistan'da da olsa, Hindistan'da da olsa, Malezya'da da olsa, Avrupa'da, Amerika'da da olsa, dünyanın neresinde olursa olsun iyi müslüman oluyor. Sünnet-i seniyyeden uzaklaştıkça, bid'atlara bulaştıkça, başka zihniyetlere, başka akımlara, başka yollara ayağı kaydıkça, adım adım insanlar kötüleşiyor, gaddarlaşıyor, zalimleşiyor, insafsızlaşıyor. Haram helâl ayırmaz oluyor. Başkalarının gözyaşından kalbi yumuşamaz oluyor. Sırf kendisini düşünen insan oluyor. Her türlü kötülük ondan çıkıyor.

Ve her türlü sıkıntının karşısında nasıl davranmamız gerektiğini de, Peygamber Efendimiz hadis-i şeriflerinde bize öğretmiş. Çünkü evveli ve ahiri bilen Cenâb-ı Hak Teâlâ Hazretleri, ona istikbale ait bilgileri de vermiş. "Ahir zamanda şunlar olacak, şunlar olacak, şu olaylar zuhur edecek..." diye birçok hadis-i şeriflerde, sahih hadislerde bize bunları bildirdiğini de hatırlarsınız.

Burada da dikkat edilirse, ümmetin fesada uğrayacağını da ifade etmiş oluyor Peygamber Efendimiz. Halbuki bazı hadis-i şeriflerde de sahabe-i kiramı teşvik ediyordu, teselli ediyordu:

“–Üzölmeyin! Bir zaman gelecek, siz kisraların saraylarına, kayserlerin saraylarına yâni Bizans’a, Sâsânî İmparatorluğu’na hakim olacaksınız.” diyordu; oldu.

Hatta:

“–Bu İslâm bayrağı denizleri aşacak, okyanusların ötesinde dalgalanacak!” diye bildirmişti.

Oldu, Endülüs’e geçti, Avrupa’ya geçti. Malta adası, Sicilya adası, İtalya’nın bir kısmı, İsviçre’nin bir kısmına kadar, Fransa’nın yarısına kadar Avrupa İslâm’la tanıştı. Arapların fütûhatı devrinde, mücâhidler oralara kadar gittiler. Endülüs’te bir İslâm devleti kuruldu. Hâlâ kalıntılarını, saraylarını, medenî eserlerini ziyaretçiler hayranlıkla izliyorlar.

İslâm her tarafa yayıldı. Onu da söylüyor Peygamber Efendimiz ama, ondan sonra bir bozulma olacağını da söylüyor. Bu da Peygamber Efendimiz’in hak peygamber olduğunun nişânesidir.

“–Ümmetim ahir zamanda bozulacak!” diye bildiriyor; ümmet bozulacak.

Hakikaten, çevremize bakacak olursak... Müslümanım diyen milletlerin çoğunu gezdim; Sudan’a gittim, Libya’ya gittim, Bosna’ya gittim, Orta Asya ülkelerine gittim, Pakistan’a gittim, birçok ülkeleri dolaştım... Türkiye’yi biliyorum, tabii sizler de biliyorsunuz. Kur’an-ı

Kerim'i biliyoruz, Peygamber Efendimiz'in hadis-i şeriflerini biliyoruz, fıkıh kitaplarını biliyoruz... Nerede tarif edilen müslüman, nerede karşımızda olan, hal-i hazırda yaşayan insanlar?..

Çok iyi insanlar var her ülkede, kesinlikle çok temiz insanlar var. Onlar nereden temizlik almışlar, temiz olarak yaşıyorlar?.. Çok da bozulmuş insanlar var. Bir müslüman ülke diyorsunuz, bakıyorsunuz, hiç gayrimüslim bir ülkeden farkı kalmamış!.. Sokakta baktığımız zaman... Tabii ararsanız, iyi insanların bulunduğu yerlerde, iyi insanları görebiliyorsunuz.

İşte o umumî bozulmadır, ümmetin fesadıdır. Çünkü umumî olarak iyiydi bir zamanlar. İslâm hayatın her yerine damgasını vurmuştu. Her şey güzeldi, ahlâk güzeldi. Şimdi ahlâksızlık tabii karşılanıyor ve çok büyük ahlâksızlıklar gözler önünde işlenebiliyor. "İşte o zamanda..." diyor Peygamber Efendimiz, o zamanı, o ilerideki zamanı söyleyerek, sünnete sarılmanın önemini anlatıyor:

"—Benim sünnetime sarılan kimseye şehid sevabı vardır." buyuruyor.

Onun için muhterem kardeşlerim, nerede olursak olalım, toplumumuz ne durumda olursa olsun; istersek Amerika'da, veya Avustralya'da, veya Avrupa'da olalım, nerede olursak olalım, çevremiz nasıl yaşarsa yaşasın, biz Peygamber SAS Efendimiz'in sünnetine sarılmalıyız!..

Bunun çaresi nedir?.. Sahih bir hadis kitabını, yâni herkesin baş tacı ettiği, öpüp başına koyduğu bir hadis kitabını almak, okumak; okuduğunu da uygulamaktır. Yâni, bunun tek başına yapılabilecek, en güzel kullanma şekli budur.

Daha güzel şekli: İslâm'ı güzel bilen ve güzel yaşayan insanlarla bir araya gelip, bir İslâmî toplum oluşturmaktır. O zaman çok daha rahat olur. Hanımlar, çocuklar rahat ederler; büyükler rahat ederler. Çünkü beraberlikten çeşitli faydalar, feyizler, bereketler hâsıl olur.

c.O zaman Sen Kendine Bak!

Üçüncü hadis-i şerif, Ebû Ümeyye eş-Şa'bânî (Rh.A)'ten rivayet edilmiş, diyor ki:⁸

سَأَلْتُ أَبَا ثَعْلَبَةَ الْخُسَيْنِيَّ يَا أَبَا ثَعْلَبَةَ كَيْفَ تَقُولُ
فِي هَذِهِ الْآيَةِ عَلَيْكُمْ أَنْفُسُكُمْ قَالَ أَمَا وَاللَّهِ لَقَدْ
سَأَلْتُ عَنْهَا خَيْرًا سَأَلْتُ عَنْهَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ

⁸ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.526, no:4341; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.257, no:3058; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1330, no:4014; İbn-i Hibbân, *Sahih*, c.II, s.108, no:385; Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.358, no:7912; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXII, s.220, no:587; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.127, no:9731; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.91, no:19980; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.30; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.428, no:753; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *el-Ukûbât*, c.I, s.44, no:41; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXIV, s.40; Ebû Sa'lebe el-Huşenî RA'dan.

(*Seeltü ebâ sa'lebe'te'l-huşeniyye*) “Ebû Sa'lebe el-Huşenî'ye ben sordum...” diyor ismini saydığım bu şahıs: (*Yâ ebâ sa'lebeh, keyfe tekülü fî hâzihi'l-âyeh: Aleyküm enfüseküm*) Kur'an-ı Kerim'de bir ayet-i kerimenin parçası:

عَلَيْكُمْ أَنْفُسَكُمْ لَا يَضُرُّكُمْ مَنْ ضَلَّ إِذَا اهْتَدَيْتُمْ

(المائدة: ١٥٠)

(*Aleyküm enfüseküm lâ yedurruküm men dalle ize'htedeytüm*) “Siz kendi nefsinize dikkat edin, kendinize bakın! Siz hidayet üzere olursanız, sapık olan insanlar size zarar veremezler.” (Mâide: 105) buyruluyor. Bu ayet-i kerimeyi soruyor Ebû Sa'lebe'ye, Ebû Ümeyye isimli şahıs:

“—Bu ayet-i kerimeyi nasıl izah edersin? Ne demek bu?” diye soruyor.

O da cevap vermiş ki: (*Kemâ va'llâhi lekad seelte anhâ habîran*) “Allah'a yemin olsun ki, sen bu soruyu, bu konuyu bilen bir kimseye sormuş bulundun.” demiş. Demek ki, kendisi bunu biliyormuş. Nereden biliyormuş, anlatıyor:

(*Seeltü anhâ rasûlü'llâh SAS*) “Ben de bunu Peygamber Efendimiz'e, ‘Bu (*aleyküm enfüseküm*) ne demek?’ diye sormuştum. O cevabını vermişti. Sen de bana sordun. Bu konuyu bilen bir kimseye sormuş oldun vallâhi.” diye böyle bir kuvvetli üslupla anlatmış. (*Fekâle*) Peygamber Efendimiz'in şöyle buyurduğunu naklediyor bu sahabi, Ebû Sa'lebe el-Huşenî:

ائْتَمِرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَتَنَاهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ حَتَّى
 إِذَا رَأَيْتَ شُحًّا مُطَاعًا وَهَوًى مُتَّبَعًا وَدُنْيَا مُؤَثَّرَةً
 وَإِعْجَابَ كُلِّ ذِي رَأْيٍ بِرَأْيِهِ فَعَلَيْكَ يَعْنِي
 بِنَفْسِكَ وَدَعُ عَنْكَ الْعَوَامَّ فَإِنَّ مِنْ وَرَائِكُمْ أَيَّامًا
 الصَّابِرُ فِيهِنَّ مِثْلُ الْقَابِضِ عَلَى الْجَمْرِ لِلْعَامِلِ
 فِيهِنَّ مِثْلُ أَجْرِ خَمْسِينَ رَجُلًا يَعْمَلُونَ مِثْلَ عَمَلِهِ

(ت.ه. د. عن أبي ثعلبة الخشني)

*(l'temirû bi'l-ma'rûfi ve tenâhev ani'l-
 münkeri, hattâ izâ raeyte şuhhan mutâan,
 ve heven müttebean, ve dünüâ mü'sereten,
 ve i'câbe külli zî re'yin bi-re'yihî; fealeyke
 bi-nefsike ve da' anke'l- avâm. Feinne min
 verâiküm eyyâmen, es-sâbiru fîhinne mislü'l-
 kâbıdı ale'l-cemri, li'l-âmili fîhinne mislü ecri
 hamsîne racülen ya'melûne misle amelihî.)*

Peygamber Efendimiz'in sözü burada bitiyor.
 Peygamber SAS Efendimiz'in bu sözlerini İbn-i
 Mâce ve Tirmizî rivayet etmişler, hadis-i hasen
 demişler. Ebû Dâvud da —o da büyük bir hadis
 alimi— biraz daha bir ilâve ile açıklama yapmış:

قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَجْرُ خَمْسِينَ رَجُلًا مِنَّا أَوْ مِنْهُمْ
 قَالَ بَلْ أَجْرُ خَمْسِينَ مِنْكُمْ

(*Kîle: Yâ rasûla'llâh! Ecrü hamsîne racülen minnâ ev minhüm*) “Yâ Rasûlallah, bizden elli adam mı, onlardan mı?” diye soruldu. (*Kâle: Bel ecru hamsîne minküm*) “Hayır, sizden elli kişinin ecri kadar sevap verilir.” buyurdu.

Şimdi bu hadis-i şerifi açıklayalım. Başı sonu belli olsun diye, ana çerçeveyi böyle söyledikten sonra, açıklamaya geçelim. Peygamber SAS Efendimiz ne buyurmuş:

(*l'temirû bi'l-ma'rûf*) “Aklın ve şeriatin güzel ve doğru bulduğu, ma'ruf denilen işleri emredin, emr-i ma'ruf yapın! (*Ve'ntehû ani'l-münker*) Aklın ve şeriatin çirkin, kötü olarak değerlendirdiği çirkin olan, kötü olan şeyleri nehyedin, yaptırtmayın!”

Yâni ölçüğe göre çirkin ve kötü... Akla göre kötü, dinimize göre kötü olan. Çünkü bizim dinimize göre kötü olan, bir gayr-i müslimin ülkesinde tabii karşılanabilir ama, bizde kötü... Yâni, bir kâfire göre tabii karşılanabilir ama, mü'mine göre yanlış. Onun için: “Akla ve İslâm'a göre güzel olan şeyi emredin, akla ve İslâm'a aykırı olan şeyi de engelleyin, yapmayın deyin, yaptırtmayın. Emr-i ma'ruf, nehy-i münker yapın!” demek yâni.

(*Hattâ*) Şimdi burada *hattâ* edatı, şu oluncaya kadar demek. Yâni bunları görünceye kadar: (*İzâ raeyte şuhhan mutâan*) “Peşine takılıp gidilen bir cimriliği; (*ve heven müttebean*) ve nefsin hevâsına uymayı, (*ve dünya mü'sereten*) ahiret bırakılıp da, dünyanın tercih edilmesini

görünceye kadar. (Ve i'câbe külli zî re'yin bi-re'yihî) Her akıl sahibinin, fikir sahibinin, oy ve görüş sahibinin kendi oyunu beğendiği zamana kadar, emr-i ma'ruf, nehy-i münker yapın!”

Nasıl emr-i ma'ruf, nehy-i münker yapacak insan?..

Konuyu bilecek; “Allah-u Teâlâ Hazretleri Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyuruyor, Peygamber Efendimiz hadis-i şerifinde böyle buyuruyor.” diyecek ama; toplum bozuldu, cimrilik var, herkes hevâ-i nefsine uyuyor, ahiret unutulmuş, dünya tercih ediliyor ve herkes kendi fikrini beğeniyor:

“—Benim görüşüm doğru!” diyor.

O zaman artık sen ayet okusan, hadis okusan; adam ayeti, hadisi kabul etmiyor ki, yâni onlara uymaya niyeti yok ki... “O durumu görünceye kadar emr-i ma'ruf, nehy-i münker yap!” buyurmuş Peygamber Efendimiz muhatabına.

“Ama bu durumu gördüğün zaman, (*fealeyke bi-nefsike*) o zaman sen kendine bak! Yâni, başkalarına emr-i ma'ruf, nehy-i münker yapıyorsun, dinlemiyorlar, burunlarının doğrusuna gidiyorlar, İslâm'a aykırı işler yapıyorlar. O zaman sen kendine bak, kendine hâkim ol! (Ve da' anke'l-avâm) Avâmı artık terk et.” Söyledin, dinlemediler; sen vazifeni yaptın.

(*Feinne min verâiküm eyyâmen*) Çünkü sizin arkanızda öyle günler vardır ki, (*es-sâbiru fîhinne mislü'l-kâbıdı ale'l-cemri*) ozaman sabredenler, İslâm'a sarılanlar sanki ellerine kor ateşi tutmuş gibi olacaklar.” Yâni eli yanar ateşi tuttuğu zaman. İşte öyle sabır günleri gelecek ki. İslâm'a tutunanlar eline ateş tutmuş gibi, avucunun içi yandığı gibi, cayır cayır yanacak. Yâni müslüman olmak, müslümanca yaşamak zor olacak.

(*Li'l-âmili fîhinne*) “O günlerde İslâm'ı uygulayan, ibadetlerini yapan kimseye, (*mislü ecri hamsîne racülen*) elli adamın ecrinin karşılığı verilir.” Yâni, bir kişiye elli kişinin sevabının karşılığı veriliyor. Kendi amelini yapan daha elli insan varmış gibi, hepsinin yaptığı sevaplar kadar sevap veriliyor. Demek ki, o sabır günlerinde, zor günlerde böyle ibadet ve taati yapan kimselere, elli kişilik sevap veriliyor.

Şimdi, Ebû Dâvud'daki, ilâveye gelelim:

(*Kile: Yâ rasûla'llah! Ecrü hamsîne racülen minnâ ev minhüm*) Bu sözleri duyunca sahabe-i kiram, Peygamber Efendimiz'e sordular:

“—Biz sahabelerin içinden elli adam ecri kadar mı ecir verilir; yoksa o devirdeki, o insanların elli tanesinin sevabı gibi mi sevap verilecek?” diye sormuşlar.

Tabii, sahabe nedir?..

خَيْرُ الْقُرُونِ قَرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ

(Hayru'l-kurûnî karnî)⁹ “Devirlerin en hayırlısı benim asr-ı saâdetimdir ve benimle beraber olan insanlardır, yânî sahabedir.

⁹ İbn-i Hacer, *Tahlîsu'l-Hayr*, c.IV, s.204, no:2130; İmran ibn-i Husayn RA'dan.

Lafız farkıyla: Buhârî, *Sahîh*, c.II, s.938, no:2509; Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.1962, no:2533; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.695, no:3859; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.378, no:3594; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XVI, s.205, no:7222; Bezzâr, *Müsned*, c.V, s.180, no:1777; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.122, no:20174; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.126; İbn-i Abdi'l-Ber, *el-İstîâb*, c.I, s.4; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XII, s.52; Dâra Kutnî, *İlâel*, c.V, s.187; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.II, s.52; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.500, no:2221; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.426, no:19833; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XVI, s.212, no:7229; Hâkim, *Müstedrek*, c.III, s.535, no:5988; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XVIII, s.212, no:526; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.404, no:32410; Umran ibn-i Husayn RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.549, no:2303; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.I, s.220, no:352; Hz. Ömer RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.267, no:18374; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XV, s.121, no:6727; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.27, no:1122; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.404, no:32413; Tahavî, *Şerhü'l-Maânî*, c.IV, s.152, no:5673; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IV, s.125; Heysemî, *Müsnedü'l-Hâris*, c.II, s.940, no:1036; Nu'man ibn-i Beşîr RA'dan.

Hâkim, *Müstedrek*, c.III, s.211, no:4871; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.285, no:2187; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.404, no:32408; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.148, no:383; Şeybânî, *el-Âhad ve'l-Mesânî*, c.II, s.47, no:726; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gâbe*, c.I, s.180; Ca'de ibn-i Hübeyre RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.335, no:5475; Ebû Hüreyre RA'dan.

Keşfü'l-Hafâ, c.II, s.245, no:1265; RE. 280/5

(*Sümme'llezîne yelûnehüm*) Sonra onlardan sonra gelenlerdir, yâni tâbîîndir. (*Sümme'llezîne yelûnehüm*) Sonra onlardan sonra gelenlerdir, yâni tebe-i tâbîîndir.” buyrulmuştur. Hadis-i şeriflerde bu kesin. Yâni, Asr-ı Saadet'in müslümanları en kıymetli insanlardır. Hiç bir kimse onların derecesine yükselemez. Çünkü, onlar Peygamber Efendimiz'i yüz yüze gördüler, dünya gözüyle gördüler, sohbetlerini dinlediler, öyle feyz aldılar. Onlar kıymetli.

“—Biz sahabelerden elli kişi mi yâ Rasûlallah? Yoksa o devirdeki o insanlardan, o müslümanlardan elli kişi mi?..” diye sorulunca, Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:

(*Bel ecru hamsîne minküm*) “Hayır, sizin öteki söylediğiniz gibi değil! Aksine sizden elli, yâni sahabeden elli adamın sevabı kadar sevap verilecek.” diye, Peygamber Efendimiz müjdelemiş.

Demek ki, aziz ve sevgili kardeşlerim! Müslümanlar buldukları ülkede, inandıklarından dolayı sıkıntıya uğrarlarsa, sabredecekler. Fitne, fesad, aksine propaganda, reklam, şeytanî şaşırtmacalar, kışkırtmacalar veyahut çevredeki herkesin böyle dünyaya dalması karşısında şaşırıp da;

“—Herkes yaparken, elin aptalı bir ben miyim?” deyip, onlara kapılmayacak. Yâni, toplumun akışına kendisini kaptırmayacak müslüman... Kur'an-ı Kerim'e sarılacak, Peygamber SAS Efendimiz'i sünnet-i seniyyesine sarılacak, öyle yaşayacak!

O zaman, öyle yaşadığı zaman, bir kişiye sahabeden elli kişinin sevabı kadar sevap veriliyor. Öyle yaşadığı zaman, Peygamber Efendimiz'in etrafına hicret etmiş insan gibi sevap kazanıyor. Öyle yaşadığı zaman, şehid olmuş, kanını, canını Allah yoluna feda etmiş insan gibi sevap kazanıyor.

O halde ne yapmamız lâzım?.. Bu güzel hadis-i şerifler bir bakıma müjde, bir bakıma bize yol gösteren hadis-i şerifler. Bu hadis-i şerifleri duyduktan sonra, ne yapmamız gerekiyor?.. Tabii, İslâm'ı güzel öğrenmemiz gerekiyor. Çünkü Allah-u Teâlâ Hazretleri, İslâm'ı bize en büyük nimet olarak gönderdi.

İslâm olmasaydı işte diğer toplumlar gibi, dünyanın başka ilkel kabileleri, vahşiler, kötü adetleri yapan, uygulayan hayret ettiğimiz, uzak durduğumuz milletleri var, onlar gibi olabilirdik.

İslâm büyük nimet ve Peygamber Efendimiz'in gelmesi mü'minler için rahmettir. Peygamber Efendimiz'in Mescid-i Saadet'inde şöyle mihraba yakın yerde yazılmış ki, Peygamber Efendimiz'in isimlerinden birisi de *Rahmetün li'l-mü'minîn*, yâni mü'minlere rahmettir.

İslâm mü'minler için rahmettir. Kur'an-ı Kerim bizler için rahmettir. Peygamber Efendimiz SAS bizzat, bizler için rahmettir.

Biz o rahmetlere, nimetlere mazhar olmuş insanlar olarak ne yapmalıyız?..

Kur'an-ı Kerim'i öğrenmeliyiz, Peygamber Efendimiz'i tanımalıyız, hadis-i şeriflerini öğrenmeliyiz ve böylece Allah'ın insanı nasıl sevdiğini; nasıl düşünüp, nasıl davranan insanı sevdiğini doğru olarak algılamalıyız.

Çünkü bu devir, işte fikirlerin çoğaldığı bir devir. Herkes kendini beğendiği, kendisini doğru sandığı bir devir. Herkes başkalarını da o tarafa çekmeye çalışıyor. Ama basiretli bir insan, bilge bir insan, bilgün bir insan yanlışı olduğunu çok açık olarak görüyor uzaktan:

“—Yanlışı yapıyor bunlar!” diyor ama, söz dinletemiyor.

O halde biz ne yapacağız?.. Kur'an-ı Kerim'i bu günden itibaren, bu sözleri duyduğumuz günden itibaren daha iyi bir öğrenmeye gayret edeceğiz! Peygamber SAS Efendimiz'in hadis-i şeriflerini, daha bir uygulamak aşkı ve şevkiyle, dikkatle dinleyeceğiz, okuyacağız ve hayatımıza uygulayacağız! Allah'ın sevdiği, sàlih, hàlis, muhlis, àbid, zâhid, âşık, sàdık bir kul olmaya gayret edeceğiz.

Böyle yaşayacağız ki, hayat imtihandır. Böyle yaşayıp Cenâb-ı Hakk'ın huzuruna vardığımız zaman, sevenin sevdiğine kavuştuğu gibi bir kavuşma günü olsun, *şeb-i arus* olsun...

Tabii Cenâb-ı Hak kendisini seveni sever. Kendisinin rızasını düşünenden râzı olur. Kendisinin rahmetini umanı, rahmetine erdirir. Kendisinden cenneti isteyenı, cennete sokar. Kendisinden cehenneme atılmaktan sığınanı, atılmamayı isteyenı de cehennemden korur. Hadis-i şeriflerde bu müjdeler verilmiş.

Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi cehenneminden, kahrından, gazabından, azabından, ikâbından, uzak eylesin... Rahmetine erdirdiği, sevdiği, râzı olduğu kulların zümresine dâhil eylesin... Hem sâlih insanlar olarak yaşayalım, bir... Hem de bundan daha güzel bir rütbe var; muslih insan olalım! Yâni, başkalarını da ıslah etmek için, başkalarını da doğru yola getirmek için, başkaları da sâlih insan olsun diye çalışmak... O daha yüksek bir mertebedir.

Yâni, daha cevval, daha faal olalım, İslâm'a daha çok hizmet edelim!.. Önümüzdeki günler, önümüzdeki çağlar inşaallah, İslâm çağıdır. İslâm'ı insanlara götüren insanlardan birisi de biz olalım, o sevapları biz alalım!..

Allah-u Teâlâ Hazretleri, gayretinizi, aşkınızı, şevkinizi ziyade eylesin... Sevdiği şekilde yaşamınızı nasib eylesin... Sevdiği işleri yapmanızı nasib eylesin... Hayırlı, uzun ömürlerle muammer eylesin...

Ahirete irtihâl ettiğiniz, göçtüğünüz zaman cennetlik eylesin... Arkanızda da, sevap kazanmanızı devam ettiren hayırlı evlâtlar, hayırlı eserler, hayırlı müesseseler, hayrât u hasenât bırakmayı nasib eylesin... Cümlelerinizi rıdvân-ı ekberine vâsıl eylesin...

Aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler, *es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..*

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

25. 08. 2000 - Medine

[Bütün CUMA SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

